

גדרי הכנה משבת לחול - שיעור 379**I. כללי העניין - עיין בשש"כ (כ"ח - ס"ט - פ"ה)**

(א) אסרו חז"ל להכין משבת לחול אפילו בדבר שאין בו מלאכה רק טירחא בעלמא וטעם האיסור משום עובדא דחול (ט"ז סוף תקט"ו) או טורח (שו"ע הרב ש"ח) וכגון הדחת כלים קיפול בגדים גלילת ספר תורה או התרת נדרים לצורך החול וכדומה אבל משבת לתוספות שבת יש מתירים

(ב) ושייך איסור הכנה גם בדיבור כגון דלא יאמר נלך ונישן כדי שנוכל לעשות מלאכתנו במוצ"ש (מ"ב ר"ג - סק"ד)

(ג) העושה מעשה אחת שהוא לשבת וג"כ לחול בלי טירחא יתירה מותר

(ד) העושה מעשה שאינו צריך לשבת אבל אם לא יעשה בשבת הוא לא יהיה יכול לעשותו במוצ"ש או יש בו הפסד אם לא יעשה בשבת אין בו איסור הכנה

(ה) דבר שרגילים לעשותו מבלי לחשוב על התועלת גם אם תצא מעשייתו זו תועלת לימות החול אין בו איסור הכנה

II. חילוק בין הכנה ובין ממצוא חפצך דהכנה שייך אפילו בדבר שאינו מלאכה כלל (מ"ב תק"ג - סק"ח) אבל ממצוא חפצך לא שייך אלא כשעושה דיבור או מעשה לקרב או להמציא מלאכה או שאר דבר האסור בשבת אלאחר שבת

III. הדוגמאות - עיין בשו"ת מנחת שלמה (ז - ל"ה - י"ז)

(א) להניח כלים מיוחדים למים אחרונים על השלחן בסעודה שלישית אף שמכרכים לאחר זמן צאת הכוכבים וגם מכינים קומפלט ביום אף שיודע שודאי עומד להאכל בלילה וגם קולפים ובוררים אוכל מתוך פסולת בשבת כדי לאכול בלילה דמתירים הכנה דרבנן משבת לתוספות שבת (כלל א')

(ב) אמירת ק"א פעמים ותן ברכה ביו"ט של פסח כדי שיהא שגור בפיו במוצאי יו"ט מותר (כלל ג')

(ג) ערב פסח שחל להיות בשבת דטוב להדיח את כלי החמץ ע"י גוי מיירי שאינו חשש גמור דאם יש חשש גמור מותר ע"י ישראל (כלל ג' וד')

(ד) יוצא מביתו בשבת אה"צ ולוקח עמו אפודה ללובשה בערב מותר שזה רק להציל את עצמו מלהצטנן וגם ליקח עמו מפתח לצורך הלילה (במקום עירוב) מותר שזה לצורך יציאתו מהבית ביום (כלל ג' וד')

(ה) היוצאים מהבית ביו"ט ולוקחים אתם גם חיתולים שיצטרכו רק בלילה אפשר דמותר וזה רק הערה לעיין וחלילה למעשה (כלל ג' וד')

(ו) חזרת ספר למקומו או אוכלין למקרר או למקפיא מותר אפילו אם לא יתקלקל (כלל ה')

(ז) להכניס בגד של חול כמו בגדי עבודה מבחוץ לתוך הבית כדי שלא יגנב מותר (כלל ד') וכן להחזור הלולב למים ביו"ט מותר (כלל ד' וה')

(ח) ניקוי השלחן סמוך לחשיכה במוצ"ש כדי שלא ידבק הפירורים להשלחן מותר אבל לא ניקוי גמור וגם הדחת כלים רק דרך שטיפה מותר ולא שפשוף להסיר הלכלוך שנדבק כבר (כלל ד')

(ט) בשעון מפגר לתקנו אין בו איסור תיקון מנא אבל אפשר זה מעשה הכנה (מנחת שלמה עס)

IV. עוד הערות

(א) קיפול הטלית והבאתה מביהכ"נ בשבת או ביו"ט אחר התפילה במקום שיש בו עירוב עיין באג"מ (ה - ו) שהתיר רק באופן שיש בו חשש גניבה או חשש שישתמש בו אחר בלי רשות ואף דרוכ אינם מקפידים מ"מ אין הולכין בממון אחר הרוב להוציא ממון אמנם השש"כ (כ"ח - פ"ה) כתב דכלל גדול יש בו באיסור הכנה דכל דבר שאין בעשייתו

משום טירחזה וגם רגילים לעשותו מבלי לחשוב על התועלת שבעשייתו מותר אף אם תצא מעשייתו זו תועלת לימות החול ובלבד שלא יאמר שהוא מכויץ לימות החול ולכן הלוקח טלית לבית הכנסת במקום עירוב מותר להחזירה הביתה וה"ה דמותר להחזיר הד' מינים למים ולהחזיר את המאכלים למקרר או מקפיא וגם לשרות במים כלים ששיירי אוכל ידבקו לדפנות הכלי ולהאג"מ כל זה נחשב במקום הפסד וגם לקחת עמו אפודה ללובשה מוצאי שבת וגם ללבוש הקטנים כבגדי לילה ביום שבת ולהאג"מ כל זה נקרא גם צרכי שבת

(ב) מי שמקדים לבוא לביהכ"נ לפני הלילה במוצש"ק לא יקח סידור מארון הספרים להתפלל בו ערבית אא"כ יעיין בו קצת (שש"כ כ"ח - הערה קט"ג) וכן מי שהביא יין להבדלה אם ישתה ממנו בסעודה שלישית מותר (כלל א')

(ג) מותר לסדר את המיטה בשבת כדי שהבית יראה מסודר (הערה קפ"ז) וה"ה מותר לשום הקערות בדישוואשער והבגדים במכונה כביסה שבשביל שטוב לאנשי הבית שלא יתראו בבית וטוב יותר להניחם שם מלכסותם אבל לסדרם בכונה אסור משום הכנה (אג"מ ד - סוף ע"ד) ודוקא אם הוא רגיל לשמור אותם עד שעת הכיבוס וע"ע בחלקת יעקב (ג - פ"ה) (כלל ג')

(ד) להוציא מן המקרר אוכל קפוא על מנת שימס עיין בשש"כ (חלק ג י - הערה כ"ז) דאף שאסור לטלטל דבר להעמידו במקום אחר עבור מוצ"ש שאני הכא שכוונתו רק למנוע הקירור אמנם המ"ב (רי"ד - סקמ"ג) כתב ויש אוסרים לרדות פת מהתנור לצורך חול אף בדליכא כלל איסור רדייה מפני שמכין משבת לחול אף שרק מונע מלהשרף ומ"מ יש מקום יותר להתיר מיו"ט ליו"ט משום דכלא זה יהיה ביטול שמחת יו"ט שהצריך לאכול מאוחר נחשב הפסד (כלל ד')

(ה) הכנה שעיקר לחול ויש גם תועלת קצת לשבת לכן מותר להחזיר הצעצועים של הקטנים במקומם ליפוי הבית מ"מ אסור לסדרם דרך מיון דיש בו איסור בורר (שש"כ ג - פ"ג) לכן הבאת יין או גלילת ספר תורה או הנחת כלים במכונת רחיצה או בגדים מלוכלכים במכונת כביסה או חליפת בגדיו מיו"ט ראשון לשני מותרים אם יש תועלת לאותו יום וע"ע בציץ אליעזר (י"ד - ל"ז - ז) בענין חליפת בגדיו שפסק לאיסור וצ"ע (כלל ג')

(ו) הכנה ע"י נכרי אסור (מ"ב שכ"ח - סקמ"ח שי"ט - סקס"ז תנ"ט - סקל"ה) ורק במקום פסידא מותר וכ"ש ע"י קטן או שינוי אין להתיר וע"ע בדעת תורה (תמ"ד - ה) וא"ר שמקילין ע"י נכרי דטירחח נכרי לא אסרו עיין בשו"ת מהרש"ג (ה - ס"ה) שהתיר הדחת כלים משום יפוי הבית וצ"ע דפוק חזי מאי עמא דבר דמחמירין בזה מאד (כלל א' או ד')

(ז) מותר להכין שיעור או בחינה ליום המחרת כי ידיעתו היא כבר מעכשיו בשבת וצ"ע אם מותר לעשות כן גם בלימודי חול במי שאין כוונתו בשביל לדעת אלא רק להצליח בהבחינה שיתערך ביום חול וזה כלל גדול בהכנה שכל שעושה פעולה אחת לשבת ולמוצאי שבת גם יחד בלי כל טורח יתר לית לן בה (שש"כ כ"ח - ט) וכן מי שגולל ספר תורה לחול אם עיין בו נחשב לצורך שבת (כלל ג')

(ח) להחזיר וללבוש הטלית אחר השמחה ולהביא הביתה עיין ברמ"א (סוף תרס"ז) דאסור להחזיר מהסוכה השלחנות והספסלים להבית לצורך הלילה דהוי הכנה ודוקא לסדרן אסור אבל להביא מהסוכה להבית בלא סידור מותר ודוקא לצורך מצוה ולכן אין מציעין המיטות ואין מדיחין הכלים משבת לחול וצ"ע לפי דעת האג"מ הנ"ל אם יש להתיר בנ"ד (במקום משומר) (כלל א' או ד')

(ט) הטעם דמותר להדיח עשר כוסות אע"פ שאינו צריך אלא אחד (תוספתא שבת פ"ג הלכה י"ט) עיין בפמ"ג (ה"ח שכ"ג - ה) שאפילו כולם שווים מ"מ מותר להדיח יותר ממה שנצרך לו מטעם דכל חדא וחדא חזי ליה ונראה לי ההסבר דכיון שצריך אחת הותרן כולם אמנם הטור והשו"ע השמיטו דין זה (שש"כ י"ז - הערה ד) מ"מ המ"ב (שכ"ג - סק"ו) הביא התוספתא להלכה בשם המג"א והרוקח וכן עיקר ועוד יש לומר דפעולה המתיחסת לשבת אפילו רק בגדר כל חדא וחדא חזי ליה אין בו איסור אף דודאי היה יכול למנוע מזה (שו"ת מחזה אליהו ס"ז) דכל שהטירחח מכין את הדבר לשבת אף דאינו מרויח כל כך מ"מ אין בו שום איסור אין חילוק בין עשר ובין חמישים ולכן אחר השבע ברכות יש עצה להדיח כל הכלים אם רוצה לאכול מכל מין ומין קודם ההדחה וכ"ש ע"י נכרי יש להקל